DOI: [10.32702/2307-2156-2020.10.4](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.10.4)

УДК 351/354:644.61:628.4.032

*С. М. Приліпко,
д. держ. упр., доцент,
в.о. завідувача кафедри публічного управління та менеджменту інноваційної діяльності,
Національний університет біоресурсів і природокористування України
ORCID ID: 0000-0002-6116-328X
Н.О. Шевченко,
к. е. н., доцент кафедри екології та безпеки життєдіяльності,
Уманський національний університет садівництва
ORCID ID: 0000-0001-6722-9326*

МЕХАНІЗМИ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГО БЕЗПЕЧНИХ ПРОЄКТІВ У СФЕРАХ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

*S. Prylipko
Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor,
Acting Head of the Department of Public Administration and Innovation Management,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
N. Shevchenko
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Ecology and Life Safety,
Uman national University of Horticulture*

MECHANISMS OF COOPERATION BETWEEN PUBLIC AUTHORITIES AND THE PUBLIC REGARDING THE IMPLEMENTATION OF ENVIRONMENTALLY SAFE PROJECTS IN THE SPHERES OF WATER SUPPLY AND SOLID HOUSEHOLD WASTE

У статті зосереджено увагу на проблемах забезпечення органами публічної влади еколого безпечного середовища проживання мешканців у територіальних громадах як необхідної умови досягнення цілей сталого розвитку. З'ясовано, що Організацією Об'єднаних Націй прийнято значну кількість нормативних документів, які спрямовують зусилля урядів різних країн на створення комфортних умов життєдіяльності громад. В Україні одним із важливих завдань спільної діяльності публічної влади та громадськості залишається вирішення проблем водозабезпечення населених пунктів якісною питною водою та поводження з твердими побутовими відходами. З'ясовано, що зазначені проблеми спричинені недостатнім фінансуванням регіональних програм розвитку територій, зношеністю інфраструктури, відсутністю повноцінної системи поводження з твердими побутовими відходами та низькою активністю громадян. Зазначено, що вирішенню проблем сприятиме реалізація цільових програм, проєктів міжнародної технічної допомоги та здійснення екологічних заходів, передбачених Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року. Обґрунтовано, що для забезпечення синергетичного ефекту на державному, регіональному та місцевому рівнях суб'єктами публічного управління варто застосовувати комплексний механізм, складові елементи якого функціонують як цілісна система. Залучення громадськості до управління територіями є

ознакою належного врядування. Активна діяльність громадян спонукає державні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування створювати кращі умови проживання, забезпечувати фінансування цільових програм розвитку територій у повному обсязі, удосконалювати існуючі нормативно-правові акти, приймати управлінські рішення щодо створення безпечного середовища життєдіяльності громади, вирішувати питання забезпечення мешканців якісною питною водою та поводження з твердими побутовими відходами.

The problems of public authorities providing an environmentally safe living environment for residents in local communities as a necessary condition for achieving sustainable development goals are considered in the article. It was found that the United Nations has adopted a significant number of regulations that guide the efforts of governments to create the comfortable environment in communities. One of the important tasks of joint activities of Ukrainian public authorities and the public is to solve the problems of water supply of territories with quality drinking water and solid waste management. These problems are caused by insufficient funding for regional development programs, depleted infrastructure, lack of a full-fledged system of solid waste management and low activity of citizens. The system of collection, sorting, processing and utilization of household waste in Ukraine is not yet fully formed. It is noted that the solution of problems will be facilitated by the implementation of targeted programs, international technical assistance projects and the implementation of environmental measures provided by the National Waste Management Strategy in Ukraine until 2030. It is substantiated that the public administration entities should apply a complex mechanism, the structural elements of which function as a whole system, in order to ensure a synergetic effect at the state, regional and local levels. Involvement of the public to the territorial governance is a sign of good governance. Active activity of citizens encourages state executive bodies and local governments to create better living conditions, provide funding for targeted development programs of territories in full, improve existing regulations, make managerial decisions to create a safe living environment for the community, solve issues of providing residents with quality drinking water and solid waste management. They activity should be focused on the creation of specialized municipal waste collection points, the use of deposit systems for containers in retail chains, additional commissioning of waste sorting lines and recycling plants, bringing solid waste landfills to the compliance with environmental requirements.

Ключові слова: публічне управління; органи публічної влади; громадськість; механізм; сталий розвиток; безпечне середовище життєдіяльності громади; водопостачання; тверді побутові відходи.

Key words: public administration; public authorities; the public; mechanism; sustainable development; safe living environment of community; water supply; solid household waste.

Постановка проблеми. Для територіальних громад актуальним залишаються питання створення та забезпечення функціонування екологічно безпечного середовища проживання громадян з дотриманням Глобальних цілей сталого розвитку, які спрямовані на задоволення сучасних потреб без завдання шкоди споживачам суспільних благ у майбутньому. Збалансований розвиток держави можливий лише за умови забезпечення економічного зростання, високотехнологічного виробництва, відповідального споживання та екологічної безпеки довкілля. В умовах проведення реформи децентралізації разом з передачею додаткових повноважень на місцевий рівень були передані також невирішені проблеми водозабезпечення населених пунктів якісною питною водою та поводження з твердими побутовими відходами. Через недофінансування цільових програм розвитку територій, недовиконання дохідної частини у бюджетах, перерозподіл у них окремих статей видатків на інші непередбачені цілі й обставини органи публічної влади намагаються перенести вирішення зазначених проблем з року у рік. Неповноцінна активність та недостатній рівень знань нормативно-правової бази позбавляє можливості місцевих жителів відстоювати свої права та законні інтереси, використовувати ефективні інструменти впливу свідомих громадян на прийняття управлінських рішень посадовими особами державних органів влади та органів місцевого самоврядування. Для цього постає необхідність у належному функціонуванні різних механізмів публічного управління співпраці органів влади з іншими суб'єктами, зокрема з громадськістю, та забезпечення ефективних засобів їх реалізації для вирішення актуальних проблем у сферах водопостачання та поводження з твердими побутовими відходами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями забезпечення сталого розвитку, формування

еколого безпечних та комфортних умов проживання населення у територіальних громадах, залучення громадськості до прийняття управлінських рішень щодо покращення рівня житлово-комунального обслуговування, у т.ч. у сферах водозабезпечення та поводження з відходами у населених пунктах, присвячені наукові праці багатьох вчених. Зокрема, варто відмітити дослідження З.М. Бурик, Н.В. Васильєвої, О.І. Васильєвої, Т.В. Іванової, І.І. Крилової, Т.В. Комарницького, Н.І. Олійник, Т.М. Остапчук та ін. Проте, ще залишаються невирішеними ряд питань, які пов'язані із удосконаленням механізмів співпраці органів публічної влади з громадськістю для вирішення актуальних питань життєдіяльності громадян та створення еколого безпечного середовища їх проживання на окремій території.

Формулювання мети статті. Проаналізувати механізми співпраці органів публічної влади з громадськістю у сферах водопостачання та поводження з твердими побутовими відходами і запропонувати ефективні інструменти вирішення проблем у територіальних громадах.

Виклад основного матеріалу. Важливими факторами, які впливають на рівень якості проживання та життєдіяльності громадян, завдяки чому вони зможуть реалізовувати свої повноцінні права, є забезпечення територіальних громад відповідною інфраструктурою та створення еколого безпечного середовища. Вчені Т.В. Іванова та Т.М. Остапчук зазначають, що навколишнє природне середовище є одним із найважливіших факторів формування потреб суспільства, а їх екологізація повинна усунути деформовану систему цінностей та орієнтувати на врахування самовідновлюваної здатності природи. Від ощадливого використання природних ресурсів, забезпечення охорони навколишнього середовища залежить добробут населення, безпека життєдіяльності та поступова реалізація моделі сталого розвитку [5, с. 316]. В цілому, науковець З.М. Бурик пов'язує трансформацію концепції сталого розвитку з глобальними проблемами у світі, необхідністю підвищення якості життя, залученням різних груп населення до реалізації публічної політики та забезпеченням балансу розвитку територій. На її думку, механізми державного регулювання сталого розвитку виступають основою державного управління, а їх реалізацію необхідно здійснювати на основі доктрин, концепцій, цінностей, принципів, орієнтирів, мети і цілей сталого розвитку [1, с. 10].

Глобальність зазначених проблем підтверджується прийняттям Організацією Об'єднаних Націй нормативно-правових документів, які відображають міжнародні напрацювання з вирішення питань сталого розвитку територій: охорони навколишнього середовища, функціонування необхідних інфраструктурних об'єктів, забезпечення комфортних умов та якості життя населення тощо. Більшість країн світу визнали та впроваджують національну політику з досягнення Цілей Сталого Розвитку, які забезпечують зрівноваження економічного, соціального та екологічного розвитку [3]. Одним із головних положень Декларації соціального прогресу і розвитку, прийнятої резолюцією Генеральної Асамблеї ООН у 1969 р, є забезпечення гідних умов проживання усім громадянам у міських і сільських населених пунктах. Соціальний розвиток повинен бути спрямованим на постійне покращення рівня життя населення в усіх територіальних громадах, зокрема, завдяки створенню комфортних умов проживання та належному комунальному обслуговуванню. Під час проведення у Канаді у 1976 р. Першої світової конференції ООН з населених пунктів було прийнято програму дій з розвитку населених пунктів, яка заклала основу для початку роботи урядів країн з покращення умов проживання населення. У Ванкуверській декларації наголошувалось на необхідності створення привабливих і зручних населених пунктів з орієнтацією на потреби громадян. При цьому, Декларація надає право кожній людині брати безпосередню участь у розробленні політики й програм розвитку своєї території, що акцентує увагу на ролі громадськості у прийнятті управлінських рішень щодо її розвитку [10].

Принципи розвитку населених пунктів відображені у положеннях Порядку денному (Хабітат) і Стамбульській декларації, прийнятих на Другій конференції ООН з населених пунктів у 1996 р. у Стамбулі. Вони містять рекомендації щодо вирішення проблем водозабезпечення, санітарного стану, проведення комунікацій тощо. Запровадження комплексної системи охорони навколишнього середовища передбачає покращення стану здоров'я мешканців територіальних громад завдяки організації доступу до безперебійного постачання якісної питної води за допомогою систем водозабезпечення. Значна увага приділяється поводженню із твердими побутовими відходами, які б не завдавали шкоди довкіллю. У Порядку денному (Хабітат) до визначення поняття "комфортне проживання громадян" застосовано системний підхід. Його зміст наповнений значним переліком складових: якість довкілля, сприятливі житлові умови, житлова площа, безпека середовища, гарантія збереження житла, наявність освітлення, опалення, вентиляції, відповідної інфраструктури для водопостачання, водовідведення, утилізації твердих побутових відходів тощо [10]. Таким чином, якість життя залежить від комфортного та безпечного проживання громадян на території.

Зазначимо, що половина населення світу проживає у сільській місцевості, тому значна увага має приділятися покращенню умов проживання сільських мешканців. За даними Державної служби статистики станом на 01.01.2020 р. в Україні зареєстровано 28,4 тис. сільських населених пунктів. Загальна чисельність населення становить 41,9 млн. осіб, з яких 29,1 млн. або 69,5% проживає у містах і 12,8 млн. або 30,5% у селах і селищах [9].

У 2019 р. загальна площа житлового фонду населених пунктів становила 1 011,4 млн м², з них: міського – 621,3 млн м² або 61,4%, сільського – 390,1 млн м² або 38,6%. На жаль, рівень обладнання житла системами водопостачання та водовідведення у селах є нижчим, порівняно з містами. Це пов'язано, насамперед, з недостатністю фінансування регіональних програм розвитку сільських територій, зношеністю інженерної інфраструктури, низьким рівнем доходів громадян, недостатньою активністю громадськості вирішувати проблеми з органами публічної влади та іншими суб'єктами господарювання тощо (табл. 1).

Таблиця 1.
Порівняння обладнання житлового фонду у містах і селах України, % *

Показник	2000 р.		2010 р.		2015 р.		2019 р.		2019 р. до 2000 р., в.п.	
	у містах	у селах	у містах	у селах	у містах	у селах	у містах	у селах	у містах	у селах
Питома вага загальної площі, обладнаної:										
водопроводом	75,3	17,9	77,9	27,1	77,8	34,3	78,2	38,3	2,9	20,4
каналізацією	73,7	12,9	76,7	23,2	76,7	30,9	77,1	34,5	3,4	21,6
гарячим водопостачанням	58,4	4,3	60,9	11,5	63,2	21,8	61,6	25,0	3,2	20,7

* Джерело: за даними Держстату України [9]

В цілому, позитивна динаміка за 2000-2019 рр. показує, що умови проживання у житлових будинках селян стають більш комфортними та наближаються до умов міського населення. Однак, у 2019 р. у селах водопроводами були забезпечені лише 38,3% житлового фонду, у той час у містах централізованим водопостачанням відповідно до санітарних норм забезпечено 78,2% від загальної площі. Якщо системи водовідведення проведені тільки у 34,5% домогосподарств сільських населених пунктів, то у містах цей показник знаходиться на рівні 77,1 %. Найгірша ситуація у селах спостерігається із гарячим водопостачанням.

Вчена І.І. Крилова вважає, що державна політика має визначати стратегічні напрями розвитку сфери водопостачання та водовідведення в державі, а місцеве самоврядування має відповідати за її функціонування та розвиток в межах населеного пункту, доступність та якість послуг. На її думку, для покращення стану галузі, підвищення рівня якості та доступності послуг постає необхідність у залученні приватних інвестицій. При цьому необхідно врахувати збереження комунальної власності, належний самоврядний контроль та відповідальність за ефективне використання спільного ресурсу громади [7, с. 98]. На регіональному рівні проблеми забезпечення населених пунктів питною водою вирішуються через впровадження заходів цільових програм, які прийняті відповідно до положень законів України “Про Загальнодержавну програму “Питна вода України на 2011-2020 роки” та “Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення” [8]. Для отримання послуг належної якості та за собівартістю органи місцевого самоврядування повинні надавати першочергове право обслуговуючим кооперативам брати участь у конкурсі для виконання заходів з питного водопостачання та обслуговування водогонів.

Для вирішення проблем водозабезпечення територій варто використовувати позитивну практику спільної участі органів публічної влади та громади у проєктах міжнародної технічної допомоги. Наприклад, Швейцарсько-українським проєктом з підтримки децентралізації в Україні (DESPRO) апробовано інноваційну модель децентралізованого водопостачання у сільських населених пунктах. Упродовж 2007-2012 рр. завдяки обслуговуючим кооперативам сільські громади прийняли участь у 78 проєктах і змогли вирішити проблеми з водопостачання, утримання й обслуговування водогонів. Загальний бюджет проєктів становив 37,3 млн грн, з яких на умовах співфінансування внесок проєкту DESPRO склав 13,0 млн грн (34,8%), населення – 18,0 млн грн (48,3%), з місцевого бюджету – 6,3 млн грн (16,9%). У результаті близько 40 тис. мешканців сіл з 16 тис. домогосподарств отримали доступ до водопостачання завдяки будівництву 450 км водопровідних мереж. На реалізацію III фази проєкту у 2013-2017 рр. було передбачено підтримку 70 проєктів у Вінницькій, Сумській, Дніпропетровській та Івано-Франківській областях на загальну суму 61,7 млн грн, внесок DESPRO становив 32,0-40,0%. Модель водопостачання на основі створеного обслуговуючого кооперативу є успішною завдяки соціальній мобілізації сільської громади [11, 287].

Завдяки співробітництву Програми розвитку ООН з ЄС в Україні в межах проєкту “Місцевий розвиток, орієнтований на громаду” було сформовано самосвідомість жителів громад впроваджувати власні ініціативи, зокрема для вирішення проблем забезпечення своїх територій якісною питною водою. Для фінансування проєкт виділяв до 70% коштів, до 25% надходили з місцевих бюджетів і 5% – від мешканців. Максимальний розмір грантової допомоги становив 25 тис. дол США [12].

Разом з тим, у територіальних громадах потребує вирішення проблема поводження з твердими побутовими відходами шляхом проведення органами публічної влади разом з громадськістю та іншими суб'єктами комплексу дій, спрямованих на запобігання їх утворенню, збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізацію, видалення, знешкодження та захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення. До відходів відносять будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), які повністю або частково втратили свої споживчі властивості та не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [14, с. 169-170]. Якщо їх не можна позбутися зазначеним шляхом у спеціально відведених місцях, це призводить до їх постійного накопичення та забруднення навколишнього середовища. Статистичні дані свідчать, що в Україні за різними категоріями матеріалів у 2018 р. було утворено 352,3 млн т відходів, у 2019 р. – 441,5 млн т. З них від домогосподарств щорічно утворюється відповідно 5,5 млн т. і 5,9 млн т. У табл. 2 наведено дані щодо поводження з відходами за категоріями матеріалів. Лише поточні витрати на охорону навколишнього середовища на поводження з

відходами у 2019 р. становили 10,2 млрд грн.

Таблиця 2.
Поводження з відходами за категоріями матеріалів у 2019 р., тис. т *

Категорії матеріалів	Спалено для отримання енергії	Сталено без отримання енергії	Утилізовано	Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти
Усього	960,0	99,0	108024,1	238997,2
з них:				
скляні відходи	0,0	0,0	5,9	0,4
паперові та картонні відходи	0,1	0,3	0,0	3,2
гумові відходи	0,0	0,0	1,9	0,2
пластикові відходи	0,0	0,3	15,3	2,5
деревні відходи	334,6	36,1	58,6	11,2
текстильні відходи	0,1	0,1	1,1	1,6
відходи рослинного походження	423,1	38,1	2361,1	17,3
відходи тваринного походження та змішані харчові відходи	0,0	11,7	230,8	2,3
побутові та подібні відходи	198,5	1,0	0,1	7099,0

** Джерело: за даними Держстату України [9]*

Зазначимо, що в Україні ще не повністю сформована система збирання, сортування, перероблення й утилізації відходів, тому можливості їх використання як сировини для отримання додаткової енергії залишаються на низькому рівні. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р схвалено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року [8]. Однією з основних цілей її реалізації є визначення пріоритетних напрямів діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, організацій, установ, підприємств, громадських організацій та суспільства щодо переходу системи управління відходами на інноваційну модель. Серед її завдань окреслено: широке запровадження державно-приватного партнерства, взаємодію та співробітництво органів публічної влади; значне підвищення ролі регіонів і громадянського суспільства у реформуванні сфери поводження з відходами. Представникам громадськості надаються широкі можливості бути залученими до прийняття управлінських рішень у сфері поводження з відходами, зокрема шляхом їх долучення до робочих груп при центральному органі виконавчої влади з питань захисту довкілля, місцевих органах виконавчої влади, органах місцевого самоврядування з розроблення проекту Національного плану управління відходами, регіональних стратегій, технічних регламентів, удосконалення нормативно-правової бази та підготовки пропозицій. Важливими запланованими заходами у сфері поводження з побутовими відходами, які потребують громадського обговорення та подальшого втілення у рамках реалізації зазначеної Стратегії, є розроблення та прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на:

- запровадження відповідальності споживача за вивезення побутових відходів за не укладення договору з надавачем послуг;
- створення ефективної та рентабельної системи збирання та вивезення побутових відходів;
- залучення населення до роздільного збирання побутових відходів завдяки запровадженню різноманітних інструментів стимулювання;
- створення органами місцевого самоврядування в населених пунктах з чисельністю більш як 50 тис. осіб спеціалізованих комунальних пунктів збирання відходів;
- застосування добровільних депозитних систем та системи “застава-повернення” для відходів упаковки з-під напоїв, зокрема скляних пляшок;
- підвищення рівня перероблення побутових відходів шляхом додаткового введення в експлуатацію сміттесортувальних ліній та сміттепереробних заводів, будівництва мережі сміттєперевантажувальних станцій;
- підготовка місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування плану пріоритетів щодо закриття полігонів/звалищ, які забруднюють навколишнє середовище, та приведення полігонів у відповідність з екологічними вимогами;
- проведення на державному рівні інформаційної кампанії для усвідомлення споживачами напрямів поводження з побутовими відходами.

Завдяки підвищенню обсягів сортування сміття населенням, введенням в дію нових сміттесортувальних ліній та сміттепереробних заводів, 50% побутових відходів буде перероблятися у 2030 р..

Вважаємо, що підвищення рівня забезпечення мешканців якісною питною водою та поводження з твердими побутовими відходами значно залежить від активної позиції громади відстоювати свої права, конструктивної співпраці з місцевою владою, участі у прийнятті управлінських рішень через використання інструментарію інформаційно-комунікативного механізму, реалізації цільових проєктів за допомогою проєктів міжнародної технічної допомоги тощо. Професор НАДУ О.І. Васильєва зазначає, що залучення громадян до вирішення справ є взаємовигідним, оскільки за допомогою громадської участі можуть ухвалюватися ефективніші результативні рішення завдяки глибшому і ширшому розумінню проблем і питань. Владні рішення та пропозиції з готовністю сприймаються громадськістю, якщо їх думка врахована у процесі їх підготовки та

прийняття. Налагоджений процес залучення громадян спонукає окремих осіб і окремі групи починають активніше брати участь у справах громади. Включення громадян до процесу ухвалення рішень мінімізує конфлікти та створює умови для широкого суспільного консенсусу [2, с. 42].

На думку В.М. Комарницького, громадськість може активно втручатися у процеси охорони довкілля та спостерігати за вирішенням проблем у сфері взаємодії людини й природи. Водночас він наголошує на тому, що хоча екологічним законодавством передбачено врахування громадської думки під час обговорень проєктів і результатів їх екологічної експертизи, проте в процесі розроблення та реалізації проєктів для органів виконавчої влади вона носить лише рекомендаційний характер [6, с. 45].

Використовуючи різні механізми публічного управління, органи публічної влади разом із громадськістю повинні сприяти сталому розвитку міських та сільських населених пунктів. У наукових дослідженнях з державного управління поняття “механізм” зазвичай визначається як спосіб організації управління та розв’язання суперечностей у відносинах між суб’єктами й об’єктами за допомогою використання системи принципів, функцій, підходів, методів, засобів їх досягнення тощо. Наприклад, у термінологічному словнику з публічного управління Г.О. Панченко під механізмом трактує сукупність засобів, методів і важелів держави, спрямованих на формування, реалізацію та досягнення пріоритетних цілей у сфері публічного управління, що базуються на принципах наукового обґрунтування, об’єктивності, цілісності, узгодженості та чіткій координації його суб’єктів разом зі злагодженою та конструктивною взаємодією його об’єктів [13, с. 87]. В Енциклопедії державного управління механізм пояснюється у більш ширшому розумінні як спосіб розв’язання суперечностей явища чи процесу, послідовна реалізація дій, що базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних форм і методів. Його функціональний зміст полягає у схематичному відображенні процесу управління через взаємодію суб’єкта й об’єкта, єдності діяльності та відносин, діяльність певної системи чи підсистеми, взаємозв’язок явищ, дій і заходів, результатом яких є узгодження інтересів, визначення цілей, розробка рішень та їх реалізація за допомогою ресурсів держави. У кінцевому результаті механізм повинен сприяти виконанню основних управлінських функцій і забезпечувати узгодження інтересів всіх зацікавлених сторін [4, с. 375].

Існують різні підходи до визначення механізмів співпраці органів публічної влади з громадськістю, кожний з яких функціонує за допомогою окремих механізмів (нормативно-правового, організаційно-економічного, інституціонального, фінансового, кадрового, інформаційно-комунікативного тощо), інструментів їх реалізації та притаманних особливостей. Вважаємо, що при системному підході до прийняття управлінських рішень суб’єктами публічного управління доцільно застосовувати комплексний механізм, у якому окремі механізми, їх інструменти реалізації та інші елементи функціонують як цілісна система, є взаємопов’язаними та взаємоузгодженими між собою, у результаті чого досягається синергетичний ефект у вирішенні проблем на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Залучення громадськості до управління територіями є ознакою належного врядування. Правовим полем формування механізмів взаємовідносин громадськості з органами публічної влади та інструментів їх реалізації є Конституція України, закони України “Про інформацію”, “Про доступ до публічної інформації”, “Про державну службу”, “Про службу в органах місцевого самоврядування”, “Про місцеве самоврядування”, “Про громадські об’єднання”, “Про звернення громадян”, “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”, постанови Кабінету Міністрів України “Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”, “Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади” та ін. [8]. Ефективними формами взаємодії між представниками громадськості та влади є: вхідна та вихідна кореспонденція, прийом громадян організація зустрічей, консультацій, круглих столів, семінарів, конференцій, засідань, нарад, зборів, громадських слухань, публічних дебатів, мирних акцій. Засоби масової інформації відіграють важливу роль у інформування громадян про новини, події, проблеми та шляхи їх вирішення, тому активно використовують брифінги, прес-конференції, прес-тури, інші форми збору та поширення інформації. Інформування суспільства відбувається через соціальні мережі, веб-сайти та інші інформаційні портали суб’єктів публічного управління.

Висновки. Таким чином, формування еколого безпечного середовища є одним із завдань забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням глобальних тенденцій. З’ясовано, що рівень водозабезпечення населення якісною питною водою та належне поводження з твердими побутовими відходами впливають на забезпечення комфортних умов проживання громадян. Системи водозабезпечення проведені у 38,3% домогосподарств сільських населених пунктів, у міських – 78,2%, що свідчить, відповідно, про низький та середній рівень. Лише 25,0 % площ житлового фонду сіл забезпечені гарячим водопостачанням. Зазначені проблеми у регіонах вирішуються через впровадження заходів цільових програм і реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги.

В Україні ще не повністю сформована система збирання, сортування, перероблення та утилізації побутових відходів. Тому діяльність органів публічної влади має бути зосереджена на виконанні заходів, передбачених Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року. Зокрема, основна увага повинна приділятися створенню спеціалізованих комунальних пунктів зі збору відходів, застосуванню депозитних та заохочувальних систем для тари в торговельних мережах, додатковому введенню в експлуатацію сміттесортувальних ліній і сміттєпереробних заводів, приведенню полігонів для відходів до відповідності екологічних вимог, підвищенню рівня свідомості споживачів товарів поводитися з відходами тощо.

Для забезпечення синергетичного ефекту у вирішенні проблем на державному, регіональному та місцевому рівнях суб’єктами публічного управління варто застосовувати комплексний механізм, складовими якого є окремі механізми, їх інструменти та інші елементи, які функціонують як цілісна система, є

взаємопов'язаними та взаємоузгодженими між собою. Залучення громадськості до управління територіями є ознакою належного врядування. Активна діяльність громадян спонукає державні органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування створювати кращі умови проживання, забезпечувати фінансування цільових програм розвитку територій у повному обсязі, удосконалювати існуючі нормативно-правові акти, приймати управлінські рішення щодо створення безпечного середовища життєдіяльності громади, вирішувати питання забезпечення мешканців якісною питною водою та поводження з твердими побутовими відходами. Подальшими перспективами досліджень за даною тематикою стане вивчення ефективних форм взаємодії суб'єктів публічного управління для вирішення актуальних проблем функціонування територіальної громади з урахуванням дотримання глобальних цілей сталого розвитку.

Список літератури.

1. Бурик З. М. Державне регулювання сталого розвитку України : теорія та практика : монографія. Львів : Вид-во Простір. 2017. 384 с.
2. Васильєва О. І. Участь громадян у сталому розвитку сільських територіальних громад з дотриманням принципів належного врядування. *Соціальний розвиток сільських регіонів* : колектив. моногр. Вип. 3. За ред. А.М. Шатохіна, М.В. Костюк. Умань : ВПЦ "Візаві" (Видавець "Сочінський М.М."). 2018. С. 38-44.
3. Васильєва, Н., Васильєва, О., & Приліпко, С. (2020). Публічне управління сталим розвитком територій. *АГОС*, вип. 2, с. 12-14. <https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v2.03>
4. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 2 : Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. 2011. 692 с.
5. Іванова Т. В., Остапчук Т. М. Формування стратегії раціонального природокористування в умовах євроінтеграції. *Наукові розвідки з державного та муніципального управління* : зб. наук. пр. 2015. Вип. 1. С. 314-321.
6. Комарницький В. М. Правові аспекти участі громадськості в охороні довкілля. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 11. С. 44-49.
7. Крилова І. І. Лібералізація сфери послуг водопостачання та водовідведення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С. 92-100. DOI: [10.32702/2306-6814.2019.16.92](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.16.92)
8. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй. URL: <https://www.un.org>
11. Приліпко С. М. Розвиток обслуговуючої кооперації сільських територій: теорія та практика : монографія. Київ : ТОВ "Август Трейд". 2019. 372 с.
12. Проект "Місцевий розвиток, орієнтований на громаду" <https://www.ua.undp.org/>
13. Публічне управління : термін. слов. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ. 2018. 224 с.
14. Статистичний щорічник України за 2019 рік. Київ : Державна служба статистики України, 2020. 465 с.

References.

1. Buryk, Z. M. (2017), *Derzhavne rehuliuvannia staloho rozvytku Ukrainy : teoriia ta praktyka : monohrafiia* [State regulation of sustainable development of Ukraine: theory and practice : monograph], Prostir, Lviv, Ukraine.
2. Vasyliieva, O. I. (2018), "Participation of citizens in the sustainable development of rural territorial communities in compliance with the principles of good governance", *Sotsialnyy rozvytok sil'skykh rehioniv : a collective monograph*, vol. 3, pp. 38-44.
3. Vasyliieva, N., Vasyliieva, O., Prylipko, S. (2020), "Public management of sustainable development of territories", *АГОС*, vol. 2, pp. 12-14.
4. Kovbasyuk, Yu. V., Surmin, Yu. P., Nadolishniy, P. I. (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia : u 8 t. T. 2 : Metodolohiia derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedia of Public Administration in 8 vol. Vol. 2 : "Methodology of public administration"] / NADU, Kyiv, Ukraine.
5. Ivanova, T. V., Ostapchuk, T. M. (2015) "Formation of a strategy for the rational use of nature in terms of European integration", *Naukovi rozvidky z derzhavnoho ta munitsypalnoho upravlinnya*, vol. 1, pp. 314-321.
6. Komarnytsky, V. M. (2012) "Legal aspects of public participation in environmental protection", *Byuleten Ministerstva yustitsiyi Ukrayiny*, vol. 11, pp. 44-49.
7. Krylova, I. (2019), "Liberalization of the water supply and wastewater services", *Investitsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 16, pp. 92-100.
8. The official site of the Verkhovna Rada of Ukraine (2020), available at : <http://zakon.rada.gov.ua> (Accessed 10 September 2020).
9. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2020), available at : <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 10 September 2020).
10. The official site of the United Nations, available at : <https://www.un.org> (Accessed 10 September 2020).
11. Prylipko, S. M. (2019), *Rozvytok obsluhovuiuchoi kooperatsii sil'skykh terytorij: teoriia ta praktyka : monohrafiia* [Development of service cooperation of rural areas: theory and practice] : monograph], Avhust Treyd, Kyiv, Ukraine.

12. The official site of the UNDP (2020), “Community-Based Local Development Project“, available at : <https://www.ua.undp.org/> (Accessed 10 September 2020).

13. Kuybida, V. S., Bilinskaya, M. M., Petroe, O. M. (2018), *Publichne upravlinnia : termin. slov.* [Public administration” : a glossary], NADU, Kyiv, Ukraine.

14. State Statistics Service of Ukraine (2020), *Statystychnyj schorichnyk Ukrainy za 2019 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2019], Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2020 р.